

**Woonsituatie, ouderlijke conflicten en probleemgedrag bij adolescenten na
scheiding**

Willemijn Verschuren (6585744) en India Groothedde (6571980)

Universiteit Utrecht

Bachelorthesis

Sociale Wetenschappen

05-07-2021

Zoë Rejaän

Abstract

Previous studies have shown that a parental divorce and the interparental conflicts that often accompany it are related to internalizing and externalizing behavioral problems in adolescents. Adolescents' residential arrangement may play a role in this post-divorce problem behavior, as some studies indicate that children who live in shared residence arrangements function better than those who do not. This study examined whether there is an association between interparental conflict and internalizing and externalizing problem behavior, and whether residential arrangements play a moderating role in this. A cross-sectional data set was used from the research project 'Waar hoor ik thuis?'. Adolescents between 11 and 19 years old ($M = 14.34$, $SD = 1.88$) participated in this study ($N = 141$). This study shows that higher levels of parental conflict are associated with more internalizing problem behaviors, but this relationship is not found for externalizing problem behaviors. Yet, there is no significant difference between residential arrangement and problem behavior. Finally, shared residence arrangements played a moderating role in the association between interparental conflicts and adolescent internalizing problem behavior. However, this was not the case for externalizing problem behavior. Many other factors may play a role in the association between parental conflict and problem behavior, like the quality of family relationships, the daily coordination and organization, the distance between the homes of the parents, the sense of belonging of adolescents and the socioeconomic status of the family. This can be investigated in further research.

Keywords: parental divorce, joint custody, parental conflicts, internalizing problem behavior, externalizing problem behavior

Woonsituatie, Ouderlijke Conflicten en Probleemgedrag bij Adolescenten na Scheiding

Jaarlijks krijgen ruim 86.000 minderjarige kinderen te maken met een formele of informele scheiding van hun ouders (Ter Voert, 2019). Onderzoek laat zien dat een ouderlijke scheiding en de conflicten die hiermee gepaard gaan samenhangen met een verhoogde mate van gedragsproblemen, waaronder internaliserend- en externaliserend probleemgedrag (Van Dijk et al., 2020; Weaver & Schofield, 2015). Er bestaan echter veel individuele verschillen binnen de groep adolescenten uit gescheiden gezinnen. Zo laten sommige adolescenten wel probleemgedrag zien na een scheiding, terwijl anderen binnen twee jaar na de scheiding geen probleemgedrag laten zien (Amato, 2001; Hetherington, 1999; Kelly & Emery, 2003). De vraag is welke factoren hier een rol in spelen. Uit onderzoek blijkt namelijk dat conflicten tussen ouders een belangrijke voorspeller zijn voor verhoogd probleemgedrag bij adolescenten (Grych & Fincham, 2001; Kelly, 2000). Daarnaast brengen steeds meer kinderen evenveel tijd door in beide ouderlijke woningen na een scheiding, ook wel co-ouderschap genoemd (CBS, 2020; Kalmijn & De Graaf, 2000; Poortman & Van Gaalen, 2017). Waar in de jaren negentig van de vorige eeuw de meeste kinderen na scheiding voornamelijk bij hun moeder bleven wonen, kiest tegenwoordig een kwart van de ouders die uit elkaar gaan voor co-ouderschap. Deze opmars voor de keuze van co-ouderschap kan verklaard worden door de toegenomen betrokkenheid van vaders bij de opvoeding en hun versterkte juridische positie (Antokolskaia, 2011; Maslauskaitė & Steinbach, 2020). Vaak wordt er vanuit gegaan dat het in het belang van het kind is om te wonen in een co-oudergezin, om zo de relatie met zowel vader als moeder te onderhouden na een scheiding (Bauserman, 2012; Nielsen, 2011). De vraag is echter in hoeverre het wonen in een co-oudergezin gerelateerd is aan het functioneren van adolescenten en of dit in iedere situatie in het belang is van het kind, zoals wanneer er veel ouderlijke conflicten spelen.

Ouderlijke conflicten en probleemgedrag

Een mogelijke verklaring voor het verband tussen ouderlijke conflicten en probleemgedrag bij adolescenten is te vinden in de familiesysteemtheorie (Minuchin, 1997). Volgens deze theorie is een gezin een complex, hiërarchisch en georganiseerd systeem met verschillende subsystemen, waarbinnen een continue wisselwerking plaatsvindt. Deze theorie stelt daarom dat probleemgedragingen bij adolescenten zouden kunnen voortkomen uit verstoringen binnen de relaties in het systeem, die bijvoorbeeld ontstaan door ouderlijke conflicten (Cox & Paley, 1997). Ouders die veel conflicten hebben zijn vaak meer bezig met hun eigen problemen dan met hun kinderen, wat kan resulteren in een hogere mate van probleemgedrag bij adolescenten (Erel & Burman, 1995; Gerard et al., 2006). Verschillende onderzoeken sluiten hierbij aan en laten zien dat ouderlijke conflicten een significant negatief effect hebben op het functioneren en

welzijn van adolescenten (Amato & Cheadle, 2008; Martin & Clements, 2002; Unger et al., 2000). Zo kunnen adolescenten teruggetrokken gedrag, angst of depressie laten zien, wat ook wel internaliserend probleemgedrag genoemd wordt (De Graaf et al., 2010; Krueger & Eaton, 2015; Van Dorsselaer et al., 2010). Anderen laten juist meer agressie, middelengebruik en delinquentie zien, wat externaliserend probleemgedrag genoemd wordt (Aunola et al., 2000; Krueger & Eaton, 2015). Onderzoek laat zien dat een hogere mate van ouderlijke conflicten na scheiding significant is gerelateerd aan zowel internaliserende- als externaliserende problemen bij adolescenten (Goodman et al., 2004; Lansford, 2009; O'Hara et al., 2019; Van Dijk et al., 2020). Concluderend kan er gesteld worden dat uit onderzoek blijkt dat er een verband bestaat tussen ouderlijke conflicten en probleemgedragingen.

De bovenstaande negatieve relaties tussen ouderlijke conflicten en probleemgedrag kunnen verminderd worden door aanwezigheid van beschermende factoren. Dit kan ervoor zorgen dat er minder gezondheids- en gedragsproblemen bij adolescenten optreden. Voorbeelden van beschermende factoren zijn intelligentie en veerkracht van de adolescent en een hoge sociaaleconomische status van het gezin (Weaver & Schofield, 2015). Een andere beschermingsfactor is een goede relatie tussen de adolescent en de moeder (Nicolotti, El-Sheikh & Whitson, 2003). Zoals eerder vermeld zijn er onderzoeken die aangeven dat goed contact met beide ouders belangrijk voor het kind is en dat daarmee het wonen in een co-oudergezin ook gezien kan worden als beschermende factor (Bauserman, 2012; Nielsen, 2011). De vraag is welke rol woonsituatie speelt wanneer er veel ouderlijke conflicten spelen.

Woonsituatie

Om het verband tussen ouderlijke conflicten en probleemgedrag beter te kunnen begrijpen is het belangrijk om de rol van woonsituatie te onderzoeken. Zo'n 70% van de kinderen gaat na een scheiding bij hun moeder wonen, terwijl slechts 3% bij hun vader gaat wonen. De overige 27% van de ouders kiest voor co-ouderschap, waarbij de kinderen twee ouderlijke huizen krijgen (CBS, 2014, 2018; Poortman & Van Gaalen, 2017). Onderzoek toont aan dat adolescenten die na scheiding in een eenoudergezin gaan wonen over het algemeen meer probleemgedrag laten zien dan adolescenten die in een co-oudergezin gaan wonen (Poortman & Van Gaalen, 2017). Echter toont recent onderzoek aan dat deze positieve uitkomsten voor het wonen in een co-oudergezin niet alleen ligt aan de keuze voor co-ouderschap, maar ook aan de selecte groep ouders die vaker voor co-ouderschap kiest. Zo kennen ouders die kiezen voor co-ouderschap over het algemeen een hogere mate van welvaart en een betere kwaliteit van communicatie binnen het gezin (Steinbach et al., 2021). Daarnaast zijn ze vaker hoger opgeleid, hebben ze een hoger inkomen en ervaren ze minder conflicten (Kitterød & Wiik, 2017; Poortman & Van Gaalen, 2017).

Studies laten dus zien dat ouders die kiezen voor co-ouderschap over het algemeen minder conflicten hebben dan ouders die niet voor co-ouderschap kiezen (Kitterød & Wiik, 2017; Poortman & Van Gaalen, 2017; Spruijt & Duindam, 2009). Aangezien een hogere mate van ouderlijke conflicten samenhangt met een hogere mate van probleemgedrag (Goodman et al., 2004; O'Hara et al., 2019; Van Dijk et al., 2020), lijkt het ook voor de hand liggend dat dat adolescenten uit co-oudergezinnen het gemiddeld beter doen dan adolescenten die opgroeien in andere woonsituaties. Onderzoek bevestigt deze aanname, omdat adolescenten uit co-oudergezinnen een betere sociale, emotionele en psychologische gesteldheid laten zien (Nielsen, 2011; Turunen, 2017; Westphal et al., 2015). Echter laat ander onderzoek zien dat adolescenten juist meer problemen ervaren wanneer zij in een co-oudergezin wonen en ouders veel ouderlijke conflicten hebben (Mahrer, 2018). Zo laten meisjes meer depressieve symptomen zien wanneer zij wonen in een co-oudergezin en ouders veel conflicten hebben, terwijl jongens lager scoorden op sociale competentie. De resultaten van deze onderzoeken zijn niet eenduidig en vragen om uitgebreider onderzoek naar de keuze van woonsituatie na scheiding in relatie tot probleemgedrag bij adolescenten.

Huidig onderzoek

Bovenstaande bevindingen leiden tot de volgende centrale onderzoeksvraag: 'Is er een verband tussen de mate van ouderlijke conflicten en probleemgedrag bij adolescenten uit gescheiden gezinnen, en is er een verschil tussen het wel of niet wonen in een co-oudergezin?'. Aangezien het aantal co-oudergezinnen de afgelopen jaren is gestegen is het relevant om hier uitgebreider onderzoek naar te doen. De vraag is of bovenstaande factoren gerelateerd zijn aan probleemgedrag bij adolescenten. Als dit het geval blijkt te zijn, is het van belang dat klinici deze kennis in het werkveld toepassen om adolescenten te beschermen voor de negatieve gevolgen van een scheiding.

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden zijn er verschillende deelvragen en hypotheses opgesteld. De eerste deelvraag is als volgt: 'Bestaat er een verband tussen ouderlijke conflicten en probleemgedrag?'. Op basis van eerder onderzoek wordt verwacht dat er een positief verband bestaat tussen ouderlijke conflicten en probleemgedrag (Van Dijk et al., 2020; O'Hara et al., 2019; Goodman et al., 2004). De tweede deelvraag is: 'Bestaat er een verband tussen woonsituatie en probleemgedrag?'. Aangezien er uit onderzoek blijkt dat ouders die kiezen voor co-ouderschap over het algemeen minder conflicten hebben (Spruijt & Duindam, 2009) en omdat deze ouders een selecte groep vormen die over het algemeen een hogere mate van welvaart en een betere kwaliteit van communicatie binnen het gezin kennen (Steinbach et al., 2021), wordt er verwacht dat het wonen in een co-oudergezin negatief verband houdt met probleemgedrag onder adolescenten. De derde deelvraag is: 'Bestaat er een verband tussen de mate van ouderlijke conflicten en probleemgedrag bij adolescenten uit

gescheiden gezinnen, en speelt woonsituatie hierbij een modererende rol?'. Op basis van eerder onderzoek wordt verwacht dat adolescenten meer problemen ervaren wanneer zij in een co-oudergezin wonen en een hoge mate van ouderlijke conflicten ervaren (Mahrer, 2018). Aangezien een hogere mate van ouderlijke conflicten samenhangt met een hogere mate van probleemgedrag wordt er verwacht dat woonsituatie een modererende rol speelt in het verband tussen ouderlijke conflicten en probleemgedrag (Goodman et al., 2004; O'Hara et al., 2019; Van Dijk et al., 2020).

Methode

Procedure

In het huidige onderzoek worden data gebruikt afkomstig uit de eerste meetronde van het cross-sectionele onderzoek 'Waar hoor ik thuis?'. Het onderzoek is goedgekeurd door de ethische commissie van de Faculteit Sociale Wetenschappen, Universiteit Utrecht (FETC). Aan de hand van online vragenlijsten is informatie verzameld onder adolescenten met gescheiden ouders afkomstig uit heel Nederland. De participanten zijn geworven via de website van de Universiteit Utrecht, via maatschappelijke partners, scholen en social media en via de sneeuwbal methode, dus er was sprake van een selecte steekproef. Voordat participanten mochten deelnemen ontvingen zij online een toestemmingsverklaring. Zowel de ouders als het kind moesten deze toestemmingsverklaring ondertekenen om te kunnen deelnemen. Het invullen van de vragenlijsten duurde ongeveer 45-60 minuten. Na elk meetmoment ontvingen de adolescenten en hun ouders een tegoedbon van tien euro.

Steekproef

De steekproef bestond uit 188 adolescenten tussen de 11 en 19 jaar oud uit gescheiden gezinnen ($M = 14.34$ $SD = 1.88$), waaronder 115 meisjes (61,2%) en 73 jongens (38,8%). De woonsituatie van de adolescenten was verschillend: adolescenten wonen ongeveer evenveel bij vader en moeder (51,2%), wonen meestal bij moeder (27,1%), wonen altijd bij moeder (16,3%), wonen meestal bij vader (3,0%), of wonen altijd bij vader (2,4%). Het opleidingsniveau verschilde van VMBO (4,3%), VMBO-BBL (0,5%), VMBO-Kader/gemengd (7,4%), VMBO-T (9,6%) Combiklas VMBO/HAVO (3,2%), HAVO (21,8%), Combiklas HAVO/VWO (6,9%), VWO (33,0%), MBO/ROC (5,3%), HBO (1,1%), Universiteit (0,5%), ik werk/heb een baan (1,1%) en anders (5,3%). De duur sinds de scheiding was gemiddeld 6,85 jaar. Een deel van de ouders die zijn gescheiden was eerst getrouwd (71,8%) en een deel van de ouders die uit elkaar zijn was eerst samenwonend (27,1%).

Meetinstrumenten

Woonsituatie. Het meten van de woonsituatie van adolescenten na scheiding werd gedaan aan de hand van de *Residential Calendar* (Sodermans et al., 2012). Met behulp van een dag/nacht schema werd in vier schoolweken in kaart gebracht waar de

adolescent op welk moment woonde. Voor iedere adolescent is vervolgens de hoeveelheid tijd berekend die doorgebracht werd in beide huishoudens. Op basis hiervan werd de volgende verdeling gemaakt: altijd bij moeder (1), meestal bij moeder (2), ongeveer evenveel bij vader en moeder (3), meestal bij vader (4) en altijd bij vader (5). Er wordt in dit onderzoek onderscheid gemaakt tussen twee groepen, namelijk: wonen in een co-oudergezin en niet wonen in een co-oudergezin. De groepen waren ongeveer gelijk verdeeld. Zo'n 51,2% van de adolescenten woonde in een co-oudergezin. De overige 48,8% woonde in een niet co-oudergezin. Om deze variabele mee te nemen in de analyse werd er gebruik gemaakt van een dummy-variabele, waarbij 0 = niet wonen in een co-oudergezin en 1 = wonen in een co-oudergezin.

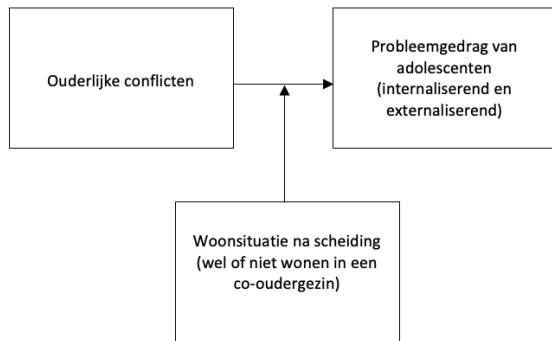
Probleemgedrag. Het probleemgedrag van adolescenten werd gemeten met behulp van de Strengths and Difficulties Questionnaire (Goodman, 1997). Dit is een korte screeningslijst die psychische problematiek en vaardigheden bij kinderen en adolescenten meet. Voor dit onderzoek werd gebruik gemaakt van de subschalen internaliserende problemen en externaliserende problemen, die beiden uit 10 items bestaan. De adolescenten hebben met behulp van een Likertschaal aangegeven in hoeverre dit van toepassing was: niet waar (1), een beetje waar (2) en zeker waar (3). Een voorbeelditem is: 'Het lukt mij andere mensen te laten doen wat ik wil.' Om de schaalscore te berekenen werd het gemiddelde van de items genomen, waarbij een hoge score betekent dat er een hoge mate van probleemgedrag was. Cronbach's alpha voor internaliserende probleemgedragingen was 0.65 (N=10). Cronbach's alpha voor externaliserende probleemgedragingen was 0.73 (N=10). Dit betekent dat de betrouwbaarheid goed was.

Ouderlijke conflicten. Ouderlijke conflicten werden gemeten door de Co-Parenting Behavior Questionnaire (Schum & Stolberg, 2007). De vragenlijst meet het opvoedgedrag en co-oudergedrag na scheiding zoals waargenomen door adolescenten. Om de schaalscore te berekenen werd het gemiddelde van de 10 items genomen, waarbij een hoge score betekent dat er een hoge mate van ouderlijk conflicten was. Adolescenten konden antwoord geven op basis van een Likertschaal, met de mogelijkheden nooit (1), zelden (2), soms (3), vaak (4) en bijna altijd/heel vaak (5). Een voorbeeld van een vraag is: 'Mijn ouders maken ruzie over geld in mijn bijzijn.' Cronbach's alpha voor ouderlijke conflicten was 0.93 (N=10). Dit betekent dat de betrouwbaarheid uitstekend was.

Analyseplan

Voorafgaand aan het uitvoeren van de analyses werd er eerst gekeken naar de beschrijvende statistieken van de variabelen probleemgedrag en ouderlijke conflicten. Verder werd er voor het uitvoeren van de analyse eerst gekeken of er voldaan werd aan de assumpties van de multiële regressie. Om de onderzoeksvragen te beantwoorden werd vervolgens een multiële regressieanalyse uitgevoerd, namelijk om te onderzoeken

of woonsituatie een modererende rol speelt in de relatie tussen ouderlijke conflicten en probleemgedrag (Figuur 1). Voor de eerste twee deelvragen is er gekeken naar het hoofdeffect van ouderlijke conflicten op het probleemgedrag van adolescenten en naar het hoofdeffect van woonsituatie op het probleemgedrag van adolescenten. Voor de derde deelvraag is er gekeken naar het interactie-effect van ouderlijke conflicten en woonsituatie op het probleemgedrag van adolescenten.

Figuur 1: Onderzoeksvraag

Resultaten

Beschrijvende statistieken

Tabel 1 laat de beschrijvende statistieken zien van de gemiddelde mate van internaliserend- en externaliserend probleemgedrag en de mate van ouderlijke conflicten na scheiding zoals gerapporteerd door adolescenten. Bij de analyses worden alleen volledig ingevulde vragenlijsten meegenomen waardoor de steekproefgrootte verandert van 188 respondenten naar 141 respondenten. Verder zijn er geen uitschieters in de steekproef. Daarnaast wordt Pearson's r correlatiecoëfficiënt weergegeven in de tabel. Opvallend is dat de gemiddelde score van ouderlijke conflicten dicht bij het minimum van de range ligt. Dit duidt erop dat de respondenten over het algemeen weinig conflicten tussen ouders rapporteren. Voor internaliserend probleemgedrag en ouderlijke conflicten bestaat er een klein maar positief significant verband, wat betekent dat een hogere mate van ouderlijke conflicten verband houdt met meer internaliserend probleemgedrag. Tussen externaliserend probleemgedrag en ouderlijke conflicten bestaat echter geen significant verband. Dit betekent dat er geen samenhang is tussen ouderlijke conflicten en externaliserend probleemgedrag.

Tabel 1*Beschrijvende Statistieken: Probleemgedrag en Ouderlijke Conflicten*

	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>SD</i>	1	2	3
1. Internaliserend probleemgedrag	186	1.46	1.00	2.30	0.30	-		
2. Externaliserend probleemgedrag	186	1.64	1.00	2.60	0.33	.27**	-	
3. Ouderlijke conflicten	141	1.67	1.00	4.10	0.71	.25**	0.04	-

Noot. *N* = aantal, *M* = gemiddelde, *SD* = standaarddeviatie, ** $p < .01$

Assumpties

Om een antwoord te geven op de vraag of er een verband is tussen de mate van ouderlijke conflicten en probleemgedrag bij adolescenten uit gescheiden gezinnen, en of er daarnaast een verschil is tussen het wel of niet wonen in een co-oudergezin wordt er een stapsgewijze multipele regressieanalyse uitgevoerd. Voorafgaand aan de analyse is eerst gecheckt of aan de assumpties van een regressie is voldaan. Vervolgens is met behulp van een histogram gecontroleerd of de variabelen normaal verdeeld waren. Alleen de variabele 'ouderlijke conflicten' was niet normaal verdeeld, omdat deze rechtsscheef verdeeld was. Hier moet rekening mee gehouden worden met de interpretatie van de resultaten, want dit betekent dat er een relatief lage frequentie is in de hoeveelheid conflicten. Aan de assumptie van normaliteit, lineariteit en homoscedasticiteit van de residuen is ook voldaan. Dit is gecontroleerd door middel van een spreidingsdiagram. De puntenwolk neemt geen kenmerkende andere vorm aan en de scores liggen dicht bij elkaar. Om aan de assumptie van multicollineariteit te voldoen is de onafhankelijke variabele 'ouderlijke conflicten' gecentreerd ($VIF < 3$).

Internaliserend probleemgedrag

Om te kijken of er een verband is tussen de mate van ouderlijke conflicten en internaliserend probleemgedrag bij adolescenten uit gescheiden gezinnen en om te kijken of woonsituatie hierbij een modererende rol speelt is er een hiërarchische regressieanalyse uitgevoerd, waarbij steeds een predictor wordt toegevoegd aan het model. In het eerste model wordt er gekeken naar het hoofdeffect van ouderlijke conflicten op probleemgedrag. In de tweede stap wordt er daarnaast gekeken naar het hoofdeffect van woonsituatie op probleemgedrag. Ten slotte wordt er in de derde stap gekeken naar het interactie-effect tussen ouderlijke conflicten en woonsituatie op het probleemgedrag.

Model 1, het hoofdeffect van ouderlijke conflicten op internaliserend probleemgedrag, verklaart 25.2% van de variantie in internaliserende problemen, $R^2 = .06$, $F(1,14) = 9.39$, $p < .003$. Ouderlijke conflicten voorspellen in model 1 een significant deel van internaliserend probleemgedrag, $B = .10$, $t(141) = 3.06$, $p < .003$,

wat betekent dat meer ouderlijke conflicten leiden tot meer internaliserend probleemgedrag. In model 2 wordt woonsituatie toegevoegd aan dit model. Dit verklaart 25.4% van de variantie en is significant, $R^2 = .07$, $F(2,14) = 4.76$, $p < .010$. Ouderlijke conflicten en de woonsituatie voorspellen in model 2 geen significant deel van internaliserend probleemgedrag, $B = -.02$, $t(141) = -.44$, $p < .665$, wat betekent dat er geen verband is tussen de variabelen. In model 3 wordt het interactie-effect tussen ouderlijke conflicten en woonsituatie toegevoegd. Het toevoegen van het interactie-effect voorspelt 28.9% van de variantie en is significant, $R^2 = .09$, $F(3,14) = 4.17$, $p < .007$. Ouderlijke conflicten en woonsituatie als interactie-effect voorspellen in model 3 een significant deel van internaliserend probleemgedrag, $B = -.12$, $t(141) = -1.69$, $p < .044$. Dit betekent dat woonsituatie het verband tussen ouderlijke conflicten en internaliserend probleemgedrag modereert.

Externaliserend probleemgedrag

De analyse is voor externaliserend probleemgedrag op dezelfde manier uitgevoerd als voor internaliserend probleemgedrag. Model 1, het hoofdeffect tussen ouderlijke conflicten en externaliserend probleemgedrag, verklaart 4.0% van de variantie in externaliserende problemen en is niet significant, $R^2 = .00$, $F(1,14) = .22$, $p < .640$. Ouderlijke conflicten voorspellen in model 1 geen significant deel van externaliserend probleemgedrag, $B = .02$, $t(141) = .47$, $p < .640$, wat betekent dat er geen verband is tussen de variabelen. In model 2 wordt woonsituatie toegevoegd aan dit model. Dit verklaart 5.8% van de variantie en is niet significant, $R^2 = .00$, $F(2,14) = .23$, $p < .796$. Ouderlijke conflicten en de woonsituatie voorspellen in model 2 geen significant deel van externaliserend probleemgedrag, $B = .03$, $t(141) = .49$, $p < .625$, wat betekent dat er geen verband is tussen de variabelen. In model 3 wordt het interactie-effect tussen ouderlijke conflicten en woonsituatie toegevoegd. Het interactie-effect voorspelt 12.1% van de variantie en is niet significant, $R^2 = .02$, $F(3,14) = .68$, $p < .564$. Ouderlijke conflicten en woonsituatie als interactie-effect voorspellen in model 3 geen significant deel van externaliserend probleemgedrag, $B = -.10$, $t(141) = -1.26$, $p < .210$, wat betekent dat er geen verband is tussen de variabelen. In tabel 2 is te zien dat geen van de predictoren externaliserend probleemgedrag voorspelt. Er lijkt dus geen relatie te zijn tussen ouderlijke conflicten, woonsituatie en externaliserend probleemgedrag of de interactie tussen ouderlijke conflicten, woonsituatie en externaliserend probleemgedrag.

Tabel 2

Resultaten van de hiërarchische regressieanalyse voor het voorspellen van internaliserend en externaliserend probleemgedrag (N = 141)

	<i>B</i>	<i>Beta</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Internaliserend probleemgedrag				
1				
Ouderlijke conflicten	.10	.25	3.06	.003
2				
Ouderlijke conflicten	.10	.25	3.06	.003
Woonsituatie	-.02	-.04	-.44	.665
3				
Ouderlijke conflicten	.16	.40	3.33	.001
Woonsituatie	-.02	-.04	-.44	.662
Interactie-effect woonsituatie en ouderlijke conflicten	-.12	-.21	-1.69	.044
Externaliserend probleemgedrag				
1				
Ouderlijke conflicten	.02	.04	.47	.640
2				
Ouderlijke conflicten	.02	.04	.47	.641
Woonsituatie	.03	.04	.49	.625
3				
Ouderlijke conflicten	.07	.16	1.25	.215
Woonsituatie	.03	.04	.49	.625
Interactie-effect woonsituatie en ouderlijke conflicten	-.10	-.16	-1.26	.210

Conclusie en discussie

Jaarlijks krijgen ruim 86.000 minderjarige kinderen te maken met een formele of informele scheiding van hun ouders (Ter Voert, 2019). Een kwart van deze kinderen brengt na een scheiding evenveel tijd door in beide ouderlijke woningen, in tegenstelling tot de jaren negentig van de vorige eeuw, toen kinderen voornamelijk bij hun moeder gingen wonen (CBS, 2020; Kalmijn & De Graaf, 2000; Poortman & Van Gaalen, 2017). Onderzoek gaat er vaak vanuit dat het wonen in een co-oudergezin het meest in het belang is van het kind (Bauserman, 2012; Nielsen, 2011). Echter laat ander onderzoek zien dat het wonen in een co-oudergezin er niet altijd voor zorgt dat adolescenten betere uitkomsten laten zien, omdat zij juist meer probleemgedrag ervaren wanneer zij in een co-oudergezin wonen en hun ouders veel conflicten hebben (Mahrer, 2018). Het is daarom van belang om te onderzoeken welke rol woonsituatie speelt in het verband tussen ouderlijke conflicten en probleemgedrag bij adolescenten na scheiding, omdat het misschien niet altijd in het belang van de adolescent is dat ouders kiezen voor een co-oudergezin.

Ouderlijke conflicten en probleemgedrag

Er is bij de eerste deelvraag onderzocht of er een verband bestaat tussen ouderlijke conflicten en internaliserend- en externaliserend probleemgedrag. Op basis

van eerder onderzoek werd verwacht dat een hogere mate van ouderlijke conflicten verband zou houden met een hogere mate van probleemgedrag bij adolescenten na scheiding (Goodman et al., 2004; O'Hara et al., 2019; Van Dijk et al., 2020). Uit de resultaten kwam naar voren dat meer ouderlijke conflicten samenhangen met een hogere mate van internaliserend probleemgedrag, maar dit verband wordt niet gevonden voor externaliserend probleemgedrag. Deze bevindingen komen overeen met de familie systeemtheorie (Cox & Paley, 1997), die stelt dat het familiesysteem bestaat uit verschillende subsystemen die onderling afhankelijk zijn van elkaar waardoor probleemgedragingen bij adolescenten kunnen ontstaan (Cox & Paley, 1997; Erel & Burman, 1995; Gerard et al., 2006). Echter geeft deze theorie geen verklaring voor het ontbreken van een significant verband met externaliserend probleemgedrag, die in literatuur wel te vinden is (Goodman et al., 2004; Lansford, 2009; O'Hara et al., 2019; Van Dijk et al., 2020). Een mogelijke verklaring kan zijn dat er in de huidige steekproef twee keer zoveel meisjes als jongens zaten. Uit literatuur blijkt namelijk dat jongens over het algemeen meer externaliserend probleemgedrag laten zien dan meisjes (Mesman et al., 2001), wat een verklaring kan geven voor het ontbreken van het significante verband.

Woonsituatie en probleemgedrag

Er is bij de tweede deelvraag onderzocht of er een verband bestaat tussen woonsituatie na scheiding en internaliserend- en externaliserend probleemgedrag. Verwacht werd dat adolescenten die wonen in een co-oudergezin minder probleemgedrag zouden laten zien dan adolescenten die niet in een co-oudergezin wonen, wanneer er geen rekening wordt gehouden met ouderlijke conflicten (Breivik & Olweus, 2006), omdat adolescenten uit co-oudergezinnen gemiddeld een betere sociale, emotionele en psychologische gesteldheid laten zien (Kitterød & Wiik, 2017; Nielsen, 2011; Poortman & Van Gaalen, 2017; Steinbach et al., 2021; Turunen, 2017; Westphal et al., 2015). De huidige resultaten verwerpen deze hypothese, omdat er uit de resultaten van de analyse naar voren kwam dat ervoor zowel internaliserend- als externaliserend probleemgedrag geen samenhang te zien was met woonsituatie na scheiding. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat er andere factoren een rol spelen bij het internaliserende- of externaliserende probleemgedrag, die nu niet meegenomen zijn. Zo spelen ook gezin-, omgeving-, en kindfactoren een rol (Van Peer, 2007), aanleg voor het ontwikkelen van probleemgedrag kan een rol spelen of de relaties binnen het gezin kunnen van groter belang zijn dan enkel de woonsituatie. Het wel of niet wonen in een co-oudergezin zorgt er dus niet op zichzelf voor dat een adolescent probleemgedrag vertoont.

Ouderlijke conflicten, woonsituatie en probleemgedrag

Er is bij de derde deelvraag onderzocht of woonsituatie een modererende rol speelt bij het verband tussen ouderlijke conflicten en probleemgedrag. Onderzoek laat

zien dat ouders die kiezen voor co-ouderschap over het algemeen minder conflicten hebben dan ouders die niet voor co-ouderschap kiezen (Spruijt & Duindam, 2009). Op basis van eerder onderzoek werd verwacht dat woonsituatie een modererende rol zou spelen in het verband tussen ouderlijke conflicten en probleemgedrag (Goodman et al., 2004; O'Hara et al., 2019; Van Dijk et al., 2020). Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat woonsituatie voor internaliserend probleemgedrag een modererende rol speelt in het verband tussen ouderlijke conflicten en probleemgedrag na scheiding.

Adolescenten die in een co-oudergezin wonen en een hogere mate van ouderlijke conflicten ervaren, laten meer internaliserend probleemgedrag zien dan adolescenten die niet in een co-oudergezin wonen. Deze bevinding sluit aan bij onderzoek van Mahrer et al. (2018). Uit het onderzoek blijkt namelijk dat adolescenten meer problemen ervaren wanneer zij in een co-oudergezin wonen en hun ouders veel conflicten hebben onderling. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat adolescenten meer last hebben van ouderlijke conflicten als zij nog bij hun beide ouders wonen, omdat zij dan zowel bij hun vader als bij hun moeder betrokken worden bij het conflict. Dit kan ervoor zorgen adolescenten in een loyaliteitsconflict belanden, wat verband houdt met meer internaliserend probleemgedrag (Baker & Brassard, 2013; Baker & Chambers, 2011; Baker & Eichler, 2014; Verrocchio et al., 2016). Echter speelt woonsituatie geen modererende rol in het verband tussen ouderlijke conflicten en externaliserend probleemgedrag, in lijn met onze eerdere bevindingen. Mogelijk zijn er andere factoren van invloed op het ontwikkelen van externaliserend probleemgedrag dan de variabele die in dit onderzoek is onderzocht.

Samenvattend kan er uit dit onderzoek geconcludeerd worden dat woonsituatie op zich niet samenhangt met meer of minder internaliserend- of externaliserend probleemgedrag. Echter hangt een hogere mate van ouderlijke conflicten wel samen met een hogere mate van internaliserend probleemgedrag. De resultaten van dit onderzoek laten ten slotte zien dat blootstelling aan ouderlijke conflicten het meest problematisch is wanneer de adolescent in een co-oudergezin woont. Het is van belang om naar factoren te kijken die dit verband verzwakken en versterken. Er kan bijvoorbeeld gekeken worden naar de rol van contact tussen de adolescent en de ouders, de duur sinds scheiding en de relatiekwaliteit van tussen de adolescent en de ouders. Uit verschillende onderzoeken blijkt namelijk dat deze factoren verband houden met wel of niet ervaren van probleemgedrag (Elam et al., 2016; Mahrer et al., 2018). Zo laat onderzoek onder andere zien dat een hoge relatiekwaliteit met ten minste een van de ouders zorgt voor minder probleemgedrag wanneer er sprake is van veel conflicten (Mahrer et al., 2018). Het onderzoek laat verder zien dat de meeste adolescenten tijdens de scheiding en de eerste drie jaar na een scheiding nog nauwelijks probleemgedrag vertonen.

Limitaties en suggesties voor vervolgonderzoek

Dit onderzoek kent sterke punten en zwakke punten. Sterke punten zijn de hoge betrouwbaarheid van de meetinstrumenten die zijn afgenomen en de middelgrote steekproef. Verder zijn de vragenlijsten online en individueel ingevuld, wat ervoor zorgt dat er minder sociaal wenselijke antwoorden worden gegeven en dat de resultaten betrouwbaarder zijn. Hierbij is er alleen gebruik gemaakt van zelfrapportage. Voor het ervaren van ouderlijke conflicten is dit een betrouwbare manier van meten, omdat enkel de beleving van adolescenten hierin van belang is. Voor het meten van externaliserend probleemgedrag is zelfrapportage minder bruikbaar, omdat er enkel vanuit hun eigen perspectief naar probleemgedrag gekeken wordt. Voor een meer volledig beeld van het probleemgedrag zou het van belang zijn om ook de ouders en leerkrachten een vragenlijst te laten invullen. Een andere beperking van dit onderzoek is dat respondenten in de steekproef een lage mate van ouderlijke conflicten rapporteren. Dit is van invloed op de resultaten van dit onderzoek, omdat het lastiger is om een significant verband te constateren wanneer de frequentie van een variabele laag is. Een suggestie voor vervolgonderzoek is daarom om meer doelgericht onderzoek te doen naar gezinnen waarin meer ouderlijke conflicten plaatsvinden.

Nader onderzoek naar het functioneren van adolescenten na scheiding is nodig om meer inzicht te krijgen in onder andere oorzaken van het ontwikkelen van probleemgedrag en om te kijken naar de gevolgen van ouderlijke conflicten en woonsituatie. Er kan naast de factoren die in dit onderzoek onderzocht zijn ook gekeken worden naar de kwaliteit van gezinsrelaties, de dagelijkse afstemming en organisatie, de afstand tussen de beide huizen van ouders, het thuisgevoel van adolescenten en de sociaaleconomische status van het gezin. In onderzoek kan vervolgens gekeken worden welk van deze factoren de grootste voorspellende waarde heeft voor probleemgedrag.

Praktische implicaties

Uit dit onderzoek blijkt dat meer ouderlijke conflicten samenhangen met meer internaliserende probleemgedragingen bij adolescenten, het is daarom van belang om te kijken naar de rol van ouders bij de preventie en behandeling hiervan. Voordat er gestart kan worden met de behandeling van adolescenten is het belangrijk dat ouders eerst de bestaande conflicten die spelen tussen hen oplossen. Het effect van behandeling heeft op deze manier meer effect voor adolescenten. Als de ouderlijke conflicten eenmaal zijn verminderd of opgelost, kan er ook beter advies gegeven worden over de keuze van woonsituatie. Voor adolescenten is het verder belangrijk dat zij een plek krijgen om te praten over de scheiding met een professional die een neutrale positie inneemt in het proces. Zoals eerder genoemd is nader onderzoek nodig, die zich op een breder aantal factoren richt dan in het huidige onderzoek is gedaan. Het is vervolgens de taak van klinici om deze bevindingen toe te passen in het werkveld. Met deze kennis kunnen ze

beter en gericht advies geven over de belangrijkste voorspellers van probleemgedrag bij adolescenten, om ervoor te zorgen dat de ontwikkeling van adolescenten zo optimaal mogelijk kan verlopen na scheiding.

Literatuur

- Amato, P. R. (2001). Children of divorce in the 1990s: An update of the Amato and Keith (1991) meta-analysis. *Journal of Family Psychology, 15*(3), 355.
<https://doi.org/10.1037//0893-3200.15.3.355>
- Amato, P.R.& Cheadle, J.E. (2008). Parental divorce, marital conflict and children's behavior problems: A comparison of adopted and biological children. *Social Forces, 86*(3), 1-23. <https://doi.org/10.1353/sof.0.0025>
- Antokolskaia, M. V. (2011). Co-ouderschap in Nederland: Eindelijk duidelijkheid. *Justitiële Verkenningen, 37*(6), 9-19
- Aunola, K., Stattin, H., & Nurmi, J. E. (2000). Adolescents' achievement strategies, school adjustment, and externalizing and internalizing problem behaviors. *Journal of Youth and Adolescence, 29*(3), 289-306.
<https://doi.org/10.1023/A:1005143607919>
- Baker, A. J. L., & Brassard, M. R. (2013). Adolescents caught in parental loyalty conflicts. *Journal of Divorce and Remarriage, 54*(5), 393-413.
<https://doi.org/10.1080/10502556.2013.800398>
- Baker, A. J. L., & Chambers, J. (2011). Adult recall of childhood exposure to parental conflict: Unpacking the black box of parental alienation. *Journal of Divorce and Remarriage, 52*(1), 55-76. <https://doi.org/10.1080/10502556.2011.534396>
- Baker, A. J. L., & Eichler, A. (2014). College student childhood exposure to parental loyalty conflicts. *Families in Society: The Journal of Contemporary Social Services, 95*(1), 59-66. <https://doi.org/10.1606/1044-3894.2014.95.9>
- Bauserman, R. (2012). A meta-analysis of parental satisfaction, adjustment and conflict in joint custody and sole custody following divorce. *Journal of Divorce and Remarriage, 53*, 464-488. <https://doi.org/10.1080/10502556.2012.682901>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2014). Echtscheidingsprocedures. CBS.
<http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=37192&D1=59-61&D2=a&VW=T>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2018). 3 op 10 vijftienjarigen wonen niet met beide

ouders. CBS. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2018/18/3-op-10-vijftienjarigen-wonen-niet-met-beide-ouders>

Centraal Bureau voor de Statistiek. (2020). Meerderheid gescheiden ouders blijft bij elkaar in de buurt. CBS. <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2020/04/meerderheid-gescheiden-ouders-blijft-bij-elkaar-in-de-buurt>

Cox, M. J., & Paley, B. (1997). Families as systems. *Annual Review of Psychology*, 48(1), 243-267. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.48.1.243>

De Graaf, R., Ten Have, M., & Van Dorsselaer, S. (2010). The Netherlands mental health survey and incidence study-2 (NEMESIS-2): Design and methods. *International Journal of Methods in Psychiatric Research*, 19(3), 125-141. <https://doi.org/10.1002/mpr.317>

Elam, K. K., Sandler, I., Wolchik, S., & Tein, J.-Y. (2016). Non-residential father-child involvement, interparental conflict and mental health of children following divorce: A person-focused approach. *Journal of Youth and Adolescence*, 45(3), 581- 93. <https://doi.org/10.1007/s10964-015-0399-5>

Elam, K. K., Sandler, I., Wolchik, S. A., Tein, J.-Y., & Rogers, A. (2019). Latent profiles of postdivorce parenting time, conflict, and quality: Children's adjustment associations. *Journal of Family Psychology*, 33(5), 499-510. <https://doi.org/10.1037/fam0000484>

Fosco, G. M., & Grych, J. H. (2008). Emotional, cognitive, and family systems mediators of children's adjustment to interparental conflict. *Journal of Family Psychology*, 22(6), 843. <https://doi.org/10.1037/a0013809>

Goodman, R. (1997). The Strengths and Difficulties Questionnaire: A research note. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 38, 581-586. <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.1997.tb01545.x>

Goodman, M., Bonds, D., Sandler, I., & Braver, S. (2004). Parent psychoeducational

- programs and reducing the negative effects of interparental conflict following divorce. *Family Court Review*, 42(2), 263-279. <https://doi.org/10.1111/j.174-1617.2004.tb00648.x>
- Grych, J. H., Grych, J. H., & Fincham, F. D. (Eds.). (2001). *Interparental conflict and child development: Theory, research and applications*. Cambridge University Press.
- Hetherington, E. M. (1999). Should we stay together for the sake of the children. *Coping with divorce, single parenting, and remarriage: A risk and resiliency perspective* (pp. 93-116). Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Kalmijn, M. (2016). Father-child contact, interparental conflict, and depressive symptoms among children of divorced parents. *European Sociological Review*, 32(1), 68-80. <https://doi.org/10.1093/esr/jcv095>
- Kalmijn, M. & De Graaf, P. M. (2000). Gescheiden vaders en hun kinderen: Een empirische analyse van voogdij en bezoekfrequentie. *Bevolking en Gezin*, 29, 59-84.
- Kitterød, R. H., & Wiik, K. A. (2017). Shared residence among parents living apart in Norway. *Family Court Review*, 55(4), 556- 571. <https://doi.org/10.1111/fcre.12304>
- Kelly, J. B. (2000). Children's adjustment in conflicted marriage and divorce: A decade review of research. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 39(8), 963-973. <https://doi.org/10.1097/00004583-200008000-00007>
- Kelly, J. B., & Emery, R. E. (2003). Children's adjustment following divorce: Risk and resilience perspectives. *Family Relations*, 52(4), 352-362. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2003.00352.x>
- Krueger, R. F., & Eaton, N. R. (2015). Transdiagnostic factors of mental disorders. *World Psychiatry*, 14(1), 27. <https://doi.org/10.1002/wps.20175>
- Lansford, J. E. (2009). Parental divorce and children's adjustment. *Perspectives on*

Psychological Science, 4(2), 140-152.

<https://doi.org/10.1111/j.17456924.2009.01114.x>

Mahrer, N. E., O'Hara, K. L., Sandler, I. N., & Wolchik, S. A. (2018). Does shared parenting help or hurt children in high-conflict divorced families?. *Journal of Divorce & Remarriage*, 59(4), 324-347.

<https://doi.org/10.1080/10502556.2018.1454200>

Martin, S.E., & Clements, M.L. (2002). Young childrens responding to interparental conflict: Associations with marital aggression and child adjustment. *Journal of Child and Family Studies*, 11(2), 231-244. <https://doi.org/1062-1024/02/0600-0231/0>

Maslauskaitė, A., & Steinbach, A. (2020). Paternal psychological well-being after union dissolution: Does involved fatherhood have a protective effect?. *In Parental Life Courses after Separation and Divorce in Europe*, 215-234.

https://doi.org/10.1007/978-3-030-44575-1_11

Mesman, J., Bongers, I. L., & Koot, H. M. (2001). Preschool developmental pathways to preadolescent internalizing and externalizing problems. *Journal of Child Psychology and psychiatry*, 42(5), 679-689. <https://doi.org/10.1111/1469-7610.00763>

Minuchin, S. (2018). *Families and family therapy*. Routledge.

Nicolotti, L., El-Sheikh, M., & Whitson, S.M. (2003) Children's coping with marital conflict and their adjustment and physical health: Vulnerability and protective functions. *Journal of Family Psychology*, 17(3), 325-326.

<https://doi.org/10.1037/08933200.17.3.315>

Nielsen, L. (2011). Shared parenting after divorce: A review of shared residential parenting research. *Journal of Divorce & Remarriage*, 52(8), 586-609.

<https://doi.org/10.1080/10502556.2011.619913>

O'Hara, K. L., Sandler, I. N., Wolchik, S. A., & Tein, J. Y. (2019). Coping in context: The

- long-term relations between interparental conflict and coping on the development of child psychopathology following parental divorce. *Development and Psychopathology*, 31(5), 1695. <https://doi.org/10.1017/S0954579419000981>
- Poortman, A. R., & Van Gaalen, R. (2017). Shared residence after separation: A review and new findings from the Netherlands. *Family Court Review*, 55(4), 531-544. <https://doi.org/10.1111/fcre.12302>
- Schum, L., & Stolberg, A. L. (2007). Standardization of the co-parenting behavior questionnaire. *Journal of Divorce & Remarriage*, 47, 103-132. https://doi.org/10.1300/J087v47n03_06
- Sodermans, A. K., Vanassche, S., Matthijs, K., & Swicegood, G. (2012). Measuring postdivorce living arrangements: Theoretical and empirical validation of the residential calendar. *Journal of Family Issues*, 35, 124-145. <https://doi-org.proxy.library.uu.nl/10.1177/0192513X12464947>
- Spruijt, E., & Duindam, V. (2009). Joint physical custody in the Netherlands and the well being of children. *Journal of Divorce & Remarriage*, 51(1), 65-82. <https://doi.org/10.1080/10502550903423362>
- Steinbach, A., Augustijn, L., & Corkadi, G. (2021). Joint physical custody and adolescents' life satisfaction in 37 North American and European countries. *Family process*, 60(1), 145-158. <https://doi.org/10.1111/famp.12536>
- Ter Voert, M. J. (2019, mei). Scheidingen 2018. Gerechtelijke procedures en Gesubsidieerde rechtsbijstand. *Wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum*. <https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/230889/230889.pdf?sequence=1>
- Turunen, J. (2017). Shared physical custody and children's experience of stress. *Journal of Divorce & Remarriage*, 58(5), 371-392. <https://doi.org/10.1080/10502556.2017.1325648>
- Unger, D.G., Brown, M.B., Tressel, P.A., & McLeod, L.E. (2000). Interparental conflict

- and adolescent depressed mood: The role of family functioning. *Child Psychiatry and Human Development*, 31, 23–41. <https://doi.org/10.1023/A:1001922004459>
- Van Dijk, R., Van Der Valk, I. E., Deković, M., & Branje, S. J. (2020). A meta-analysis on interparental conflict, parenting, and child adjustment in divorced families: Examining mediation using meta-analytic structural equation models. *Clinical Psychology Review*, 101861. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2020.101861>
- Van Dorsselaer, S., De Looze, M.E., Vermeulen-Smit, E., De Roos, S., Verdurmen, J., Ter Bogt, T.F.M., & Vollebergh, W.A.M. (2010). *Gezondheid, welzijn en opvoeding van jongeren in Nederland*. Trimbos-instituut.
- Verrocchio, M. C., Baker, A. L., & Bernet, W. (2016). Associations between exposure to alienating behaviors, anxiety, and depression in an Italian sample of adults. *Journal of Forensic Sciences*, 61(3), 692–698. <https://doi.org/10.1111/1556-4029.13046>
- Weaver, J. M., & Schofield, T. J (2015). Mediation and moderation of divorce effects on children's behavior problems. *Journal of Family Psychology*, 29(1), 39–48. <https://doi.org/10.1037/fam0000043>
- Westphal, S., Poortman, A., & Van Der Lippe, T. (2015). What about the grandparents? Children's postdivorce residence arrangements and contact with grandparents. *Journal of Marriage and Family*, 77(2), 424-440. <https://doi.org/10.1111/jomf.12173>